

УДК 393.727.22

Корисність іноземних інвестицій

Гордієнко В.О.

кандидат економічних наук, доцент,
Університет митної справи та фінансів

Шаранов Р.С.

студент
Університету митної справи та фінансів

Ключовою проблемою в нашій країні є питання залучення іноземних інвестицій. Галузева структура промислового виробництва повинна наблизитися до пропорцій, які мають економічно розвинені країни та країни з перехідною економікою, що досягли економічного зростання в результаті реалізації активної інвестиційної політики. Автори за допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначили корисність прямих іноземних інвестицій по галузям на економічний розвиток України.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції (ПІІ), галузь виробництва, валовий внутрішній продукт (ВВП), стандартне відхилення, економіко-статистична модель (ЕСМ), структура промисловості.

Гордієнко В.О., Шаранов Р.С. ПОЛЕЗНОСТЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Ключевой проблемой в нашей стране является вопрос привлечения иностранных инвестиций. Отраслевая структура промышленного производства должна приблизиться к пропорциям, которые имеют экономически развитые страны и страны с переходной экономикой, которые достигли подъема экономики в результате активной инвестиционной политики. Авторы с помощью корреляционно-регрессионного анализа определили вклад прямых иностранных инвестиций по отраслям на экономическое развитие Украины.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции (ПИИ), отрасль производства, валовый внутренний продукт (ВВП), стандартное отклонение, экономико-статистическая модель (ЭСМ), структура промышленности.

Gordienko V.O., Sharanov R.S. USEFULNESS FOREIGN INVESTMENT

A key problem in our country is the issue of attracting foreign investment. Sectoral structure of industrial production should be close to the proportions that have economically developed countries and countries with economies in transition that have achieved economic growth as a result of implementation of active investment policy. The authors using correlation and regression analysis determined the impact of foreign direct investment by sector on the economic development of Ukraine.

Keywords: foreign direct investment (FDI), industry, gross domestic product (GDP), the standard deviation, the economic–statistical model (ESM), the structure of the industry.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Стратегічною метою державної структурно-інноваційної політики є створення сучасного, інтегрованого у світове виробництво і здатного до саморозвитку промислового комплексу України. Галузева структура промислового виробництва повинна наблизитися до пропорцій, які мають економічно розвинені країни та країни з перехідною економікою, що досягли економічного зростання в результаті реалізації активної промислово-інвестиційної політики [1].

Обсяги наданих економіці країни ПІІ мають забезпечувати фінансування обігових коштів підприємств в необхідних для їх нормального функціонування розмірах, а також довгострокове інвестування в народне господарство, яке забезпечує структурні перетворення промисловості і на їх основі економічне зростання.

На інвестиції був весь розрахунок. Не було тільки іноземних грошей, а все інше було – заводи, устаткування, технології, кваліфіковані робітники та інженери, багатющі ресурси.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Всі роки незалежності практично в будь якій публікації, присвяченій проблемам економіки, можна було натрапити на поради, що потрібно зробити для залучення іноземних інвестицій в економіку України. Проблеми інвестиційної політики знаходять відображення у наукових працях Б. Кваснюка [2], С. Салівона [3]. О. Самсоненко [4] та інших. В роботах визначена відмінність інвестицій від дачі грошей у борг, також міститься аналіз сучасних тенденцій розвитку та організації заходів і стандартний набір інструментів і програм щодо вдосконалення інвестиційної діяльності.

Таблиця 1

Структура ПІІ в галузях економіки (млн дол. США)

Галузь	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сільське, лісове та рибн. господ.	86,8	113,2	206,0	224,0	309,6	404,3	557,3	813,3	669,2	719,5	725,3	717,8	776,9	617,0
Промислов.	2443,6	2821,5	3394,1	3867,1	5169,2	6111,1	8004,1	8052,6	13022,9	13526,2	14497,7	16496,4	18067,5	14472,5
Будівництво	116,7	171,8	197,0	275,3	512,8	839,8	1631,8	1936,6	1082,2	1111,2	1176,8	1408,5	1580,0	1301,9
Оптова та роздрібна торгівля.	769,2	940,1	1134,2	1657,5	1956,1	2625,7	3072,1	3687,0	4362,6	4702,6	5367,6	6092,1	6829,3	6059,1
Фін. та страх. діяльн.	355,2	420,6	504,3	694,3	1146,2	2516,1	4869,1	7154,7	12428,8	14953,8	16329,2	16424,8	15048,9	11577,8
Операції з нерух. майн.	177,5	239,9	392,4	674,3	1056,1	1768,6	2669,3	3613,8	2371,3	3045,6	3508,9	3878,3	4768,3	3979,4
Освіта	3,4	3,3	3,4	18,6	34,1	36,7	18,1	13,4	25,9	7,6	6,7	9,1	12,0	10,7
Охорона здоров'я та соц. Допом.	117,1	120,6	137,0	163,5	170,2	178,9	190,4	123,5	49,8	51,5	51,2	60,1	60,7	51,5
Інші	485,8	640,8	826,0	1472,4	6535,7	7126,1	8530,5	10221,5	5163,0	5718,8	7328,0	8592,2	9912,8	7674,9
Усього	42393,0	5471,8	6794,4	9047,0	16890	21607,3	29542,7	35616,4	39175,7	43836,8	48991,4	53679,3	57056,4	45744,8
ВВП	42393,0	50133,0	64883,0	86142,0	107753,0	142719,0	17992,0	117228	136419,0	163160,0	175781,0	183310,0	131805,0	77580,0

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В роботах майже не застосовуються економіко-статистичні методи, за допомогою яких можливо отримати кількісний зв'язок структури і макроекономічних показників, звідки можливо отримати інформацію щодо корисності ПІІ.

Можливим інструментом для подолання сталої ситуації є системний і диференційований по галузях аналіз впливу прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток країни.

Формування цілей статті (постановка завдання). Встановити ефективність інвестиційної політики України на основі змін структури прямих іноземних інвестицій за галузями економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динаміку прямих іноземних інвестицій можна прослідкувати на діаграмі 1 [5].

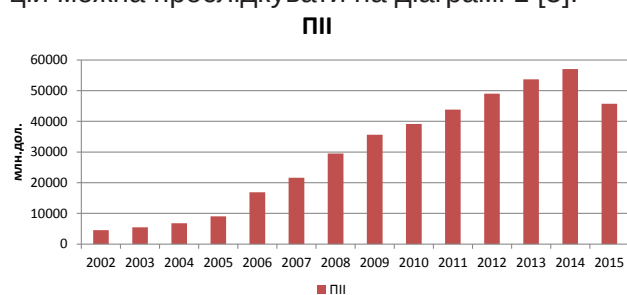

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій млн дол. США.

З 01.01.2002 по 01.01.2015 спостерігався швидкий зріст прямих іноземних інвестицій, за цей період вони зросли приблизно в 12,5 разів. Потім у 2015 році було падіння у 1,25 разів, що пояснюється наслідками політичної і економічної кризи на Україні. Ця тенденція не змінилась і у 2016 році. Іноземні інвестори за 9 місяців 2016 р. вклали в економіку України лише 3,8 млрд дол. і загальний обсяг прямих іноземних інвестицій у вигляді акціонерного капіталу на 1 жовтня 2016 р. склав 45,152 млрд дол. [6]. У розрахунку на одного жителя країни цей показник становить 1 058 дол., що практично в 5 разів менше, ніж у Польщі [7]. Слід зазначити, що 2,2 млрд дол. з них – інвестиції в банківський сектор, що пояснюється капіталізацією банків акціонерами [6]. Таким чином можна сказати, що протягом 2016 р. завдяки фінансовому сектору Україна отримала основний приплив інвестицій у країну.

Неефективна економічна політика з її антисоціальними та антипідприємницькими новаціями, ставить країну в не вигідне становище.

Дослідимо динаміку структури прямих іноземних інвестицій в галузях економіки (табл. 1) [5].

За розглянутий у роботі період індекс зміни ПІІ по галузях наведено у таблиці 2 (розрахунки проведено авторами на основі інформації, наведеної в табл. 1).

Таблиця 2
Індекс зміни ПІІ по галузях

Галузь	Індекс	Стандартне відхилення
1. Сільське, лісове та рибне господарство	Збільшення у 7,1 разів	252,8
2. Промисловість	Збільшення у 5,9 разів	5331,8
3. Будівництво	Збільшення у 11,2 разів	584,9
4. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	Збільшення у 7,9 разів	2007,0
5. Фінансова та страхова діяльність	Збільшення у 32,6 разів	6435,0
6. Операції з нерухомим майном	Збільшення у 22,4 разів	1515,4
7. Освіта	Збільшення у 3,1 разів	10,6
8. Охорона здоров'я та соціальна допомога	Зменшення на 60%	51,8
9. Усього ПІІ	Збільшення у 10 разів	18278,3

Аналізуючи наведені дані, можна стверджувати, що найбільше збільшення ПІІ за період дослідження було в таких галузях, як: «Фінансова та страхова діяльність» (32,6 разів), «Операції з нерухомим майном» (22,4 разів). Найменше збільшення ПІІ за період дослідження було в таких галузях, як: «Охорона здоров'я та соціальна допомога» (зменшення на 60%), «Освіта» (збільшення у 3,1 разів), «Промисловість» (збільшення у 7,9 разів).

Найбільша волатильність ПІІ за період дослідження була в таких галузях, як: «Фінансова та страхова діяльність» (6435,0), «Промисловість» (5331,8) «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів» (2007,0), «Операції з нерухомим майном» (1515,4).

Аналізуючи наведену в таблицях 1 і 2 інформацію, можна зробити наступні висновки:

– проблему для економіки України складають не тільки малі обсяги ПІІ, але й їх галузева структура;

– глибокі диспропорції існують у розподілі інвестицій за галузями (табл.2).

Передусім інвесторів цікавлять інвестиції в галузі, де за короткий час можливо забезпечити повернення вкладеного капіталу з отриманням найбільшого прибутку (галузі 5,6 табл. 2). Інвестувати у фінансову і страхову діяльність було вигідно, бо ставка рефінансування у ФРС США була в період, що аналізуємо, значно нижчою (коливалась від 0,5% до 0,25%) ніж в Україні (7-12,5%). Тому інвестори без ризику заробляли на цій різниці. Стосовно інших галузей лідерів (з індексів зміни величини ПІІ), то це пояснюється спекулятивним попитом на послуги цих галузей і можливістю отримання готівки. Ціни на квартири в Україні перевищують європейські ціни, хоч якість надання цих послуг відрізняється від інших країн світу. Причому слід наголосити, що навіть в період світової кризи, при відсутності попиту на житло, ціни на квартири практично залишаються на докризовому рівні. Крім того, перелічені галузі (3,5,6 табл. 2) не потребують великих вкладень, працюють з готівкою і мають можливості до приховування прибутків.

Галузі, які належать до економіки знань (освіта, охорона здоров'я та соціальна допомога) практично не інвестувались. Слід зазначити, що індекс росту інвестицій у ці галузі з 2002 по 2015 роки був також мінімальним по відношенню до інших. Так, індекс зміни величини ПІІ в «Освіту» (збільшення у 3,1 разів),

в «Охорону здоров'я та соціальну допомогу» (взагалі зменшення на 60%), є мінімальним серед інших галузей. Це пояснюється тим, що освіта і охорона здоров'я не є пріоритетами для України і потребують великих інвестицій, віддача від яких є проблемою.

Велика волатильність ПІІ по галузям економіки за період дослідження характеризує їх нестабільність, а також величину ризику при вкладенні коштів. На величину волатильності суттєво вплинула політична і економічна криза 2014 року. Інвестиційна політика повинна сприяти її економічному і соціальному розвитку. В якості основного показника, що характеризує економічний розвиток України, взято валовий внутрішній продукт. Для побудови залежності ВВП від ПІІ наданих галузям економіки України було застосовано кореляційно-регресійний аналіз. Для побудови ЕСМ були зібрані попередні статистичні дані взаємозалежних показників. Їх джерелом були статистичні збірники Державної служби статистики України [5] (інформація для побудови моделей наведена в табл. 1). Просторові ряди, на відміну від динамічних, дають можливість вивчати не розвиток процесу в динаміці, а кількісний вплив фактора X на показник Y. Табличний процесор Excel пропонує функцію, яка знаходить значення оцінок параметрів залежності за методом найменших квадратів.

За допомогою табличного процесора Excel були отримані наступні моделі залеж-

Таблиця 3

Моделі залежності ВВП від ПІІ в галузі економіки і в цілому.

N	Залежності ВВП від ПІІ в галузі:	ЕСМ	Коефіцієнт детермінації (R ²)	Висновок про адекватність моделі (критерій Фішера)	Висновок по значимості коефіцієнтів регресії (критерій Стьюдента)
1	сільське, лісове та рибне господарство	$Y=138,77X+49727$	0,56	адекватна	значимі
2	промисловість	$Y=5,706X+ 65561$	0,42	адекватна	значимі
3	будівництво	$Y=55,91X+ 65236$	0,49	адекватна	значимі
4	оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів	$Y=14,57X+ 67247$	0,39	адекватна	значимі
5	фінансову та страхову діяльність	$Y=14,57X+ 67247$	0,46	адекватна	значимі
6	операції з нерухомим майном	$Y=20,19X+ 72170$	0,43	адекватна	значимі
7	освіту	$Y=1176,2X+ 101467$	0,07	не адекватна	не значимі
8	охорону здоров'я та соціальну допомогу	$Y=187,5X+ 138958$	0,04	не адекватна	не значимі
9	ПІІ(по всіх галузях) в економіку України	$Y=1,8X+ 63887$	0,51	адекватна	значимі

ності ВВП від ПІІ в галузі економіки і в цілому (табл. 3).

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (1), можна констатувати наступне: ВВП на 56% залежить від ПІІ у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (2), можна констатувати наступне: ВВП на 43% залежить від ПІІ у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (3), можна констатувати наступне: ВВП на 49% залежить від ПІІ у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (4), можна констатувати наступне: ВВП на 39% залежить від ПІІ у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (5), можна констатувати наступне: ВВП на 46% залежить від ПІІ у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (6), можна констатувати наступне: ВВП на 43% залежить від ПІІ у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки (7), можна констатувати наступне: ВВП на 7% залежить від ПІІ у галузь (можна зробити висновок, що зв'язку між ВВП і ПІІ в освіту не встановлено), модель неадекватна (користуватись ЕСМ неможливо), коефіцієнти регресії не значимі (вони впливу на функцію практично не мають).

Аналізуючи отримані статистичні оцінки (8), можна констатувати наступне: ВВП лиш на 4% залежить від ПІІ у галузь (можна зробити висновок, що зв'язку між ВВП і ПІІ у охорону здоров'я та соціальну допомогу не встановлено), модель неадекватна (користуватись ЕСМ неможливо), коефіцієнти регресії не значимі (вони впливу на функцію практично не мають).

Аналізуючи отримані статистичні оцінки (9), можна констатувати наступне: ВВП на 51% залежить від ПІІ в економіку України (це замало і свідчить про їх не ефективність) модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Висновки з цього дослідження. Потрібне збільшення інвестиційної складової еконо-

міки, передусім, валового нагромадження основного капіталу, для переведення економіки в режим модернізації. Інвестиції – це «довгострокові вкладення капіталу в галузі промисловості». І тільки. Чому довгострокові? Мається на увазі, що на ці інвестиції повинно бути розгорнуто виробництво, воно повинно почати видавати продукцію, і лише коли почне надходити виручка за неї, тільки тоді інвестор почне отримувати віддачу – спочатку він відшкодує свої вкладення, потім почне отримувати і прибуток.

Незначний вплив ПІІ на економіку України, що пояснюється їх недостатністю, волотильністю, а також неоптимальним розподілом по галузям. Так, найбільший вплив на ВВП здійснюють такі галузі, як «сільське, лісове та рибне господарство» (56%) і «будівництво» (49%), хоча динаміка інвестицій була суттєво більшою в галузях, які належать до послуг.

Тому інвесторів цікавлять ті галузі, де за короткий час можливо забезпечити повернення вкладеного капіталу з отриманням найбільшого прибутку (галузі «фінансова та страхову діяльність», «операції з нерухомим майном»). Прибутки з цих секторів економіки вивозяться закордон і не дають бажаного соціально-економічного розвитку країні.

Для України потрібні ПІІ в реальний сектор економіки (у т.ч. через спрямування їх у малий бізнес, нові та наукомісткі виробництва). Їх метою має бути створення нових робочих місць, впровадження новітніх технологій, збільшення експорту, імпортозаміщення, створення сучасної інфраструктури.

Коштів, що були вкладені у освіту і охорону здоров'я та соціальну допомогу, явно замало, щоб вони вплинули на ВВП держави. Крім того, з досвіду країн – світових лідерів (так званого золотого мільярду) – такі вкладання коштів ефективні, але мають тривалий часовий лаг для отримання прибутку.

Вітчизняні фінансисти вважають за краще так чи інакше вивозити капітали за кордон, а не вкладати у виробництво. Таким чином інвестиції з України ідуть на Захід!

Вийти із сталої ситуації можливо лише шляхом повернення всієї заробленої у країні валюти (адже валюту ми заробляємо) на структурну перебудову країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гордієнко В.О. Проблеми структурної перебудови економіки України: Монографія / В.О. Гордієнко. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. фін. акад., 2012. – 200 с.
2. Кваснюк Б. Структурна перебудова економіки та її ресурси //Управління економікою: теорія і практика. – 2003. – С. 18-27.
3. Саливон С. У меня 3 плана! (Структура доходов бюджетов Украины и США) // Бизнес. – 2005. – № 12. – С. 26-29
4. Самсоненко О. Промисловість 2004: прискореного фінішу не відбулося // Урядовий кур'єр. – 2005. – 15 січня. – С. 5.
5. Статистичний збірник «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України». – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну. – Режим доступу: <http://ua.112.ua/ekonomika/obsiahypriamykh-inozemnykh-investytsii-v-ukrainu-za-9-misiatsiv-2016-roku-zrosly-na-62-derzhstat-352909.html>
7. Обсяг прямих іноземних інвестицій в банківський сектор України. – Режим доступу: <http://dt.ua/ECONOMICS/obsyag-priamykh-inozemnih-investiciy-v-bankivskiy-sektor-ukrayini-za-9-misyaciv-2016-roku-sklav-2-2-mlrd-227839.html>